

บทที่ ๕

ประโยคบอกเล่ากับการแสดงเจตนาของผู้พูด

คำจำกัดความของประโยคบอกเล่า

ประโยคบอกเล่า คือ ประโยคที่ผู้พูดใช้แจ้งข้อความหรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ฟังทราบ ผู้วิจัยจะอาศัยเกณฑ์กำหนดทางรูปลักษณะของภาษา และเกณฑ์กำหนดทางความหมายเพื่อจำแนกประโยคบอกเล่าออกจากประโยคชนิดอื่นๆ

เกณฑ์กำหนดประโยคบอกเล่า

๑. เกณฑ์กำหนดทางรูปลักษณะของภาษา

ประโยคบอกเล่า ไม่มีคำที่ช่วยแสดงชนิดของประโยคอย่างประโยคคำถาม และไม่จำเป็นต้องมีประธานเป็นคำบอกบุรุษที่ ๒ หรือ คำบอกบุรุษที่ ๑ พหูพจน์ อย่างประโยคคำสั่ง ประโยคบอกเล่า อาจเป็นเพียงประโยคสั้นๆ ที่มีเพียงคำนาม ทำหน้าที่ประธาน และ คำกริยา ทำหน้าที่ภาคแสดงหรืออาจเป็นประโยคยาวๆ ที่มีคำนาม คำกริยาหลายคำ และอาจมีคำขยายหรือประโยคขยายอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

๒. เกณฑ์กำหนดทางความหมาย

ประโยคบอกเล่า หมายถึง ประโยคที่ผู้พูดต้องการแสดงความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจของตน เพื่อให้ผู้ฟังทราบข้อความนั้นๆ ผู้ฟังอาจตอบสนองได้ต่างๆกัน เช่น การแสดงความคิดเห็นของตน แสดงความเข้าใจ ถามคำถาม ฯลฯ แต่ไม่ใช่การตอบคำถาม หรือ ทำตามอย่างประโยคคำถาม และ คำสั่ง ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์กำหนดทางความหมายที่จอห์น อาร์ เชอล (Speech Acts ๑๙๖๙: ๖๖)

ตั้งไว้ เป็นเกณฑ์ช่วยพิจารณาว่า ประโยคใดเป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงเจตนา
 แจ้งให้ทราบโดยตรง ดังนี้

- ๒.๑ ผู้พูดมีหลักฐาน (เหตุผล และอื่นๆ) เกี่ยวกับความจริงของ
 เรื่องที่พูด
- ๒.๒ ผู้พูดเชื่อเรื่องที่พูด
- ๒.๓ ไม่มีอะไรที่แสดงอย่างชัดเจนต่อทั้งผู้พูดและผู้ฟังว่า ผู้ฟัง
 ทราบเรื่องที่ผู้พูดจะพูด
- ๒.๔ ผู้พูดมีจุดประสงค์จะแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่ตนทราบ

การแสดงเจตนาในประโยคบอกเล่า

ประโยคบอกเล่า จะมีรูปลักษณะทางภาษาและความหมายตรงตามเกณฑ์
 กำหนดที่ตั้งไว้ ทำให้ลักษณะแตกต่างจากประโยคคำถาม และประโยคคำสั่ง
 นอกจากนั้น ประโยคบอกเล่ายังมีลักษณะทางความหมายที่แตกต่างกันออกไปอีก และ
 แสดงให้เห็นเจตนาของผู้พูดต่างกันออกไปด้วย ดังนี้

๑. ประโยคบอกเล่าแสดงเจตนาแจ้งให้ทราบ แบ่งเป็นเจตนาย่อยได้ ดังนี้

๑.๑ แสดงเจตนาบอกเนื้อความ

ผู้พูดจะใช้ประโยคบอกเล่าแสดงเจตนาบอกเนื้อความ ใน
 กรณีที่ต้องการบอกเนื้อความ ซึ่งอาจเป็นการกระทำ เหตุการณ์ ความตั้งใจ
 จุดประสงค์ ฯลฯ เนื้อความที่บอกอาจเป็นการรับรองหรือปฏิเสธก็ได้ และอาจเป็น
 เนื้อความที่เกิดขึ้นแล้วหรือยังไม่เกิดขึ้นก็ได้ เช่น

๑. "แม่ซื้อแกงไว้ตั้งหลายกระป๋อง"

๒. "เขาชื่อมาฝากจากฝรั่งเศส"
(หน้า ๔๒)
๓. "เขมจะให้ทนายของโรงพิมพ์เขาช่วย"
(หน้า ๒๔๗)
๔. "ดิฉันจะอยู่กับคุณเขมก่อน"
(หน้า ๔๒๓)
๕. "ฉันรักหนังสือของเรามากที่สุด"
(หน้า ๔๖๖)
๖. "คราวนี้...มันอ่านทั้งข่าว เปิดทั้งเทปให้ลูกฟัง"
(หน้า ๔๓๖)
๗. "เขาว่า เขาพบเขม...ไปกับผู้ชายกลุ่มโต"
(หน้า ๑๔๗)
๘. "หนูยังไม่ได้ล้างห้องน้ำเลย"
(หน้า ๔๑๐)
๙. "ฉันไม่เคยเห็นมีผู้ชายค้างสักที"
(หน้า ๖๖)

ตัวอย่างที่ ๑-๒ บอกการกระทำที่เกิดขึ้นแล้ว

ตัวอย่างที่ ๓-๕ บอกสิ่งที่ผู้พูดจะทำ

ตัวอย่างที่ ๕ บอกความรู้สึกรู้สึกของผู้พูด

ตัวอย่างที่ ๖-๗ บอกเล่าเหตุการณ์

ตัวอย่างที่ ๘ บอกสิ่งที่ผู้พูดยังไม่ได้ทำ

ตัวอย่างที่ ๙ บอกประสบการณ์ของผู้พูด

ตัวอย่างที่ ๑-๗ มีเนื้อความรับรอง ส่วนตัวอย่างที่ ๘-๙ มีเนื้อความปฏิเสธ

ประโยคแสดงเจตนาบอกเนื้อความที่ผู้ฟังยังไม่รู้เรื่องมาก่อน
อาจมีคำบอกมาลา "ละ" อยู่ท้ายประโยค เช่น

" เขมไปสมัครสอบแล้วละแม่"

(หน้า ๑๒๓)

ประโยคแสดงเจตนาบอกเนื้อความที่มีคำ "เออละ" อยู่ต้น
ประโยค ผู้พูดใช้เพื่อตัดบท แสดงเจตนายุติคำพูด หรือ การกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง
เช่น

"เออละ ไม่ดีก็ไม่ดี ใครจะว่าของๆ ฉันไม่ดีก็ช่าง ฉันไม่มี
พอสระอ้าวเด็ดขาด"

(หน้า ๕๑๑)

จากตัวอย่าง ผู้พูดตัดบทแสดงว่าจะไม่สนใจความเห็นของผู้อื่นอีกต่อไป

ประโยคแสดงเจตนาบอกเนื้อความเชิงขอความเห็น อาจมี
คำบอกมาลา "นะ" อยู่ท้ายประโยค เช่น

" เขมจะพิมพ์หนังสือขายนะแม่"

(หน้า ๑๕๑)

"มลทินอยู่ในใจนะ เขมวรรณ"

(หน้า ๕๑๓)

ประโยคแสดงเจตนาบอกเนื้อความปฏิเสธที่ผู้พูดกล่าวอ้าง
ความคิดความเชื่อของผู้ฟัง อาจมีคำ "หรือ" หรือ "ต่างหาก" อยู่ท้ายประโยค
หรือ ท้ายคำที่ต้องการเน้น เช่น

๑. "คุณหม้ย ฉันเหลือเพื่อนไม่กี่คนหรือ.."

(หน้า ๘๖๖)

๒. "คุณไม่ได้แข่งกับใครหรอก คุณแข่งกับตัวเองต่างหาก"
(หน้า ๓๔๗)

๓. "ลูกต่างหาก เป็นลูกที่สวยงามที่สุด"
(หน้า ๔๓)

๔. "เขมเป็นคนคิดเพื่อนง่ายต่างหาก"
(หน้า ๒๕๔)

๕. "พ่อเป็นผู้ให้กำเนิดก็จริงนะลูก แต่แม่ต่างหากเป็นผู้สร้างอนาคตให้ลูก"
(หน้า ๒๘๔)

ตัวอย่างที่ ๑ มีคำว่า "หรอก" ท้ายประโยค ยังความคิดของผู้ฟังที่ว่า ผู้พูดมีเพื่อนมาก

ตัวอย่างที่ ๒ มีคำว่า "หรอก" และ "ต่างหาก" ท้ายประโยค ผู้พูดปฏิเสธแทนผู้ฟังว่า ผู้ฟังไม่ได้แข่งกับใคร แต่ผู้ฟังแข่งกับตัวเอง

ตัวอย่างที่ ๓ มีคำว่า "ต่างหาก" ท้ายคำที่ต้องการเน้น ผู้พูดแย้งคำกล่าวของผู้ฟังที่ว่า ผู้พูดเป็นแม่ที่สวยงามที่สุด ปฏิเสธโดยบอกความจริงข้ามว่าผู้ฟังเป็นลูกที่สวยงามที่สุด

ตัวอย่างที่ ๔ มีคำว่า "ต่างหาก" ท้ายประโยค ผู้พูดแย้งความคิดของผู้ฟังที่คิดว่าตนแต่งงานเพราะความรัก แต่ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังแต่งงานเพราะคิดเพื่อน

ตัวอย่างที่ ๕ มีคำว่า "ต่างหาก" ท้ายคำที่ต้องการเน้น ผู้พูดแย้งว่า แม่เป็นผู้สร้างอนาคต มิใช่พ่อ

๑.๒ แสดงเจตนาอธิบาย

ผู้พูดจะใช้ประโยคบอกเล่าแสดงเจตนาอธิบาย ในกรณีที่ต้องการอธิบายความจริง เหตุผลหรือหลักวิชาให้ผู้ฟังเข้าใจ ประโยคแสดงเจตนาอธิบายจึงมีเนื้อความเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เช่น

๑. "ยาให้หลับ ที่มีรูปตานะลูก"

(หน้า ๒๑๖)

๒. "จิตเป็นตัวคุม ถ้าจิตเราสงบ เห็น นรกที่ไหนก็ไม่มี"

(หน้า ๒๐๘)

๓. "คุณเขม ในโลกนี้ไม่เคยมีใครสุขจริง ทุกข์จริง ทุกข์
สุข คือ ลม ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป สุขและทุกข์ล้วนไม่
ยั่งยืน..."

(หน้า ๔๖๗)

- ตัวอย่างที่ ๑ อธิบายลักษณะของยา
ตัวอย่างที่ ๒ อธิบายหลักปรัชญาเกี่ยวกับจิต
ตัวอย่างที่ ๓ อธิบายเหตุผลที่ทำให้ทุกข์และสุข

๑.๓ แสดงเจตนาคาดคะเน

ผู้พูดจะใช้ประโยคบอกเล่าแสดงเจตนาคาดคะเน ในกรณีที่ผู้พูดก็ไม่มั่นใจว่าสิ่งใดจะเกิดหรือเกิดขึ้นแล้ว แต่มีข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นบ้างพอที่จะคาดคะเนได้ ผู้พูดจึงกล่าวข้อความที่คาดคะเน โดยอาจมีคำบอกมาลา "กระมัง" หรือ "มัง" และมีคำบอกความเห็น "คง อาจ ทำจะ เห็นจะ น่ากลัว" แสดงการคาดคะเนอยู่ในประโยค เช่น

๑. "รู้ตัวชะละมัง"

(หน้า ๔๖๘)

๒. "ตะขาบหรืองูกัดมันละมัง"

(หน้า ๑๘๐)

๓. "เขาคงหาเรื่องคุยมังจ๊ะ"

(หน้า ๒๐๓)

๔. "คนเจ็บอาจจะมึนงงทางจิต"
(หน้า ๔๖๑)
๕. "เราคง...ต้องหาทนาย..."
(หน้า ๒๙๗)
๖. "คงจะหนักกว่าทุกวัน"
(หน้า ๖๐)
๗. "คุณเขม เดือนคงไม่เจ็บมาก เขาบอกว่า..."
(หน้า ๔๓๖)
๘. "ลูกเดือนน่าจะปลอดภัย..."
"ค่ะ คุณจิตราคงจะบอกเราได้"
(หน้า ๔๐๘)
๙. "เห็นท่าจะต้องขอร่วมภาคี"
(หน้า ๓๘๖)

- ตัวอย่างที่ ๑ ผู้พูดเห็นผู้ที่กล่าวถึงเจ็บหายไประจิดคาดคะเนว่ารู้ตัวแล้ว
- ตัวอย่างที่ ๒ ผู้พูดเห็นอาการของเบ็ดคนนอนคอพับ กระพริบตาปริบๆ จึงคาดคะเนว่าถูกตะขาบหรืองูกัด
- ตัวอย่างที่ ๓ ผู้พูดเห็นผู้ที่กล่าวถึงถามหลายอย่าง จึงคาดคะเนว่าคงจะหาเรื่องสนทนาด้วย
- ตัวอย่างที่ ๔ ผู้พูดเห็นคนเจ็บนอนนิ่ง ไม่ยอมพูด จึงคาดคะเนว่ามีปัญหาทางจิต
- ตัวอย่างที่ ๕ ผู้พูดเห็นผู้ที่พูดถึง ไม่ยอมหย่าง่ายๆ และเรียกร้องเอาเงินผู้พูด จึงคาดคะเนว่าจ้างทนายสู้ความกัน
- ตัวอย่างที่ ๖ ผู้พูดเห็นผู้ฟังเดินอย่างคนเมา ผู้พูดจึงคาดคะเนว่าผู้ฟังคงดื่มเหล้ามากกว่าทุกวัน
- ตัวอย่างที่ ๗ ผู้พูดเห็นอาการของเดือน จึงคาดคะเนว่าคงไม่เจ็บมาก

- ตัวอย่างที่ ๘ ผู้พูดคาดคะเนว่าเดือนน่าจะปลอดภัย และคาดว่าผู้ที่จะบอกได้ก็คือ คุณจิตรา
- ตัวอย่างที่ ๙ ผู้พูดเห็นเหตุการณ์ต่างๆ แล้วคาดคะเนว่าผู้พูดคงต้องเข้าร่วมกลุ่มกับผู้ฟังด้วย

๑.๘ แสดงเจตนาเตือนความจำ

ผู้พูดจะใช้ประโยคบอกเล่าแสดงเจตนาเตือนความจำ ในกรณีที่ต้องการย้ำไม่ให้ผู้ฟังลืม โดยกล่าวประโยคที่มีค่านามหรือคำบอกบุรุษเป็นประธาน คำกริยาอาจเป็นคำ "เตือน" หรือกริยาอื่น ๆ ที่ต้องการย้ำแก่ผู้ฟัง และมักจะมีคำบอกมาลา "นะ" อยู่ท้ายประโยคเพื่อย้ำความ เช่น

๑. "รถเขาเตือนค้างวดมาแล้วนะ"

(หน้า ๒๖๔)

๒. "นั่นมันอาชีพของฉันนะคุณ"

(หน้า ๒๖๐)

ตัวอย่างที่ ๑ ผู้พูดเตือนผู้ฟังไม่ให้ลืมว่า ทางบริษัทขายรถได้ทวงเงินค่าผ่อนรถมาแล้ว

ตัวอย่างที่ ๒ ผู้พูดเตือนผู้ฟังไม่ให้ลืมว่า นั่นเป็นอาชีพของผู้พูด

๒. ประโยคบอกเล่าไม่ได้แสดงเจตนาแจ้งให้ทราบ

๒.๑ แสดงเจตนาถามให้ตอบ

๒.๑.๑ แสดงเจตนาถามให้ตอบยืนยัน

ผู้พูดจะใช้ประโยคบอกเล่า แสดงเจตนาถามให้ตอบยืนยัน ในกรณีที่ข้อความหรือเหตุการณ์ที่กล่าวมาก่อนทำให้ผู้พูดไม่แน่ใจเกิดความสงสัย จึงพูดเพื่อให้ผู้ฟังยืนยัน ผู้พูดจะกล่าวข้อความที่ตนไม่แน่ใจ ลงท้ายด้วยคำบอกมาลา "นะ" และอาจมีคำบอกสถานภาพอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น

๑. ถาม "คุณหมี่ย...คนเดียวนะคะ?"

ตอบ "ร้อยเปอร์เซ็นต์ค่ะ เจ้านาย"

(หน้า ๓๓๒)

๒. ถาม "คุณสบายแน่นะ?"

ตอบ "สบายซี ไม่มีอะไรนี่"

(หน้า ๕๒๑)

๓. ถาม "ของคุณกาแฟนะคะ?"

[แม่-ลูกพยักหน้า พลาจหัวเราะ]

(หน้า ๙๒)

ตัวอย่างที่ ๑ ก่อนที่ผู้ฟังจะมาถึง มีคนซึ่งผู้พูดไม่ต้องการพบมาหา ทำให้ผู้พูดตกใจกลัว เมื่อผู้ฟังบอกให้รู้ว่าตนเป็นใคร ผู้พูดก็ยังไม่แน่ใจว่ามีใครอีกหรือไม่ จึงถามซ้ำให้ผู้ฟังตอบยืนยัน

ตัวอย่างที่ ๒ ผู้ฟังมีอาการผิดปกติ ทำให้ผู้พูดเป็นห่วง จึงถามซ้ำว่า ผู้ฟังไม่เป็นอะไรแน่ๆ ก็ได้รับคำตอบยืนยันจากผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ ๓ ผู้พูดเห็นผู้ฟังสั่งกาแฟทุกครั้งแต่ก็ไม่แน่ใจว่าครั้งนี้จะสั่งกาแฟหรือไม่ จึงถาม

๒.๑.๒ แสดงเจตนาถามให้ตอบรายละเอียด

ผู้พูดจะใช้ประโยคบอกเล่าแสดงเจตนาถามให้ตอบรายละเอียด ในกรณีที่ผู้พูดต้องการทราบเกี่ยวกับความเป็นไปของบุคคล การกระทำ เหตุการณ์ หรือสิ่งต่างๆ ผู้พูดจะกล่าวข้อความเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ หรือ สิ่งที่ต้องการทราบ แล้วเติมท้ายด้วยคำบอกมาลา "ละ" และอาจมีคำบอกสถานภาพต่อท้ายหรือไม่ก็ได้ ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ว่าผู้พูดถามถึงสิ่งใดจากข้อความที่สนทนากันมาก่อนหรือจากสถานการณ์ เช่น

๑. ถาม "ลูกจะจี๊?"

ตอบ "เขาต้องเก็บไว้ในห้องกระจกก่อน"

(หน้า ๒๔๓)

๒. ถาม "เฮ้ย เราล่ะ?"

ตอบ "ไอ้เขมไม่ติด..."

(หน้า ๑๖๒)

๓. ถาม "แล้วถ้าคุณมีท่านคุณล่ะพ่อ?"

ตอบ "เก๊าะ เบนซิ"

(หน้า ๒๐๘)

๔. ถาม "แล้วคุณล่ะ?"

ตอบ "ฉันจะแวะไปคุยกับคุณจิต"

(หน้า ๔๖๔)

๕. ถาม "อ้าว แล้วคุณล่ะคะ?"

ตอบ "ชอกาแพ้วยเดี่ยวดักว่า อย่างเคยนะ"

(หน้า ๓๓๔)

๖. ถาม "ถ้าแกงจิตมังกรล่ะ?"

ตอบ "แกงจิตปลาหมึกยัดไส้"

(หน้า ๓๘๑)

- ตัวอย่างที่ ๑ ผู้พูดไปตลอดลูก เมื่อรู้สึกตัวจึงถามเพื่อต้องการคำตอบว่าลูกอยู่ที่ไหน
- ตัวอย่างที่ ๒ ผู้พูดและเพื่อนๆ ไปดูผลสอบ ผู้พูดยังเข้าไปไม่ถึงจึงตะโกนถามเพื่อนถึงผลสอบของตน
- ตัวอย่างที่ ๓ ผู้พูดทราบว่าพ่อกลัวแม่ จึงถามว่า ถ้าแม่ (คุณมี) เป็นคนคุมพ่อจะทำอย่างไร
- ตัวอย่างที่ ๔ ผู้พูดจะต้องเข้าโรงพิมพ์จึงถามว่าผู้ฟังจะไปไหนต่อ

ตัวอย่างที่ ๕ คนอื่นๆ สิ่งสิ่งที่ต้องการหมดแล้ว เหลือผู้ฟัง ผู้พูดจึงถามสิ่งที่ผู้ฟัง
ต้องการ

ตัวอย่างที่ ๖ ผู้พูดสงสัยว่า แกงจืดมังกรคืออะไร จึงถามผู้ฟัง

๓.๓ แสดงเจตนาบอกให้ทำ

ประโยคบอกเล่า ที่ผู้พูดบอกเนื้อความเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจตีความได้ว่าผู้พูดปรารถนาให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ก็ได้ รูปประโยคจะมี ลักษณะเป็นประโยคบอกเล่าที่มีประธานและกริยา ความหมายของประโยค เป็นการบอกเนื้อความอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้พูดที่ต้องการ ให้ทำอีกสิ่งหนึ่ง ผู้พูดอาจชมดอกไม้บนต้นว่าสวย ก็อาจแสดงเจตนาว่าต้องการให้ ผู้ฟังไปเด็ดดอกไม้ชิ้นให้ ผู้พูดชมฝีมือของผู้ฟังว่าทำขนมอร่อย ก็อาจแสดงเจตนาว่า ต้องการให้ผู้ฟังทำขนมให้รับประทาน หรือผู้พูดบอกความรู้สึกของตน เพื่อให้ผู้ฟังทำ บางอย่างให้ก็ได้ เช่น

ชมพูดกับพิศมัย "คอแห้ง หิวน้ำจิง"

[พิศมัยเปิดตู้เย็น รินน้ำส้มจากขวดผสมน้ำให้]

(หน้า ๔๐๑)

จากตัวอย่าง ผู้พูดเพียงบอกความรู้สึกของตนว่า หิวน้ำ ผู้ฟังก็ตีความได้ว่า ผู้พูดต้องการให้ตนรินน้ำให้ จึงทำตาม

การแสดงเจตนาของประโยคทั้ง ๓ ชนิด ในภาษาไทย ที่มีปรากฏใน นวนิยายเรื่อง "โซ่สังคัม" สามารถสรุปให้เห็นได้ดังตารางที่ ๖ ต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

